

ρῶν τοῖς τε ἀνιοῦσι καὶ κατιοῦσιν. Ὅμοίαν ἐντομὴν παρετήρησα καὶ εἰς τὴν ἐτέραν κλίμακα, τὴν τῶν κατηγορουμένων. Φρονῶ λοιπὸν ὅτι κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἀκμῆς τῶν Ἀθηναίων, ὅτε τοσοῦτον ὠραῖσθη ἡ πόλις διὰ τῶν Περσικῶν θησαυρῶν, καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἢ διακόσμησις οὐδόλως ὑστέρησεν, καὶ ὅτι καὶ αἱ ἔδραι τῶν Ἀρειοπαγιτῶν ἐκαλύφθησαν διὰ μαρμαρίνων πλακῶν. Τοῦ τοιοῦτου ὅμως καλλωπισμοῦ τοῦ Ἀρείου Πάγου οὐδὲν ἔχνος σώζεται. Ἄν μὴ κατέπιπτεν, ὡς εἶπον, μέγα καὶ δὴ τὸ κυριώτατον μέρος τοῦ βράχου, βεβαίως θὰ ἠδυνάμεθα νὰ δρῶσμεν κάλλιον καὶ ἀκριβέστερον τὰς θέσεις τῶν ἐκεῖ προστεθειμένων βωμῶν καὶ ἀγαλμάτων καὶ τῆς στήλης. Τὸ μόνον σωζόμενον σήμερον πρόσθετον ὑλικὸν ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ εἶναι τμήμα ἐνετικῆς ἢ τουρκικοῦ τοίχου, προσεξηρησμένον εἰς τὴν ἀκροτάτην βορειοανατολικὴν γωνίαν αὐτοῦ. Τοῦτο βεβαίως εἶναι λείψανον προμαχῶνος στρατοῦ, πολιορκουῦτος τὴν Ἀκρόπολιν. Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπὸ παλαιτάτης ἐποχῆς ἐχρησίμωσεν ὡς ἀφρητρία προσβολῆς κατὰ τῆς Ἀκροπόλεως· οὕτως αἱ Ἀμαζόνες ἐκεῖ ἐστρατοπέδευσαν. Μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ τοὺς Μηδικούς πολέμους οἱ Πέρσαι ἐκ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐπειράθησαν ἀσφαλέστερον νὰ καύσωσι τὸ ξύλινον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως. «Οἱ δὲ Πέρσαι ἰζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσιν Ἀρήιον πᾶγον, ἐπολιόρκουν τρόπον τοιούτου: ὅμως στυπεῖον περὶ τοὺς ὀστούς περιθέντες ἄψιαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. Ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκούμενοι ὅμως ἠμύοντο, καίπερ εἰς τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος». Ἐκ τοῦ περιλειπομένου δὲ ἀσβεστοκτίστου τοίχου συμπεραίνω ὅτι καὶ κατὰ τοὺς μεταξὺ Τούρκων καὶ Ἐνετῶν περὶ κατοχῆς τῶν Ἀθηναίων πολέμους ὁ Ἀρειος Πάγος καὶ αὐθις ἐχρησίμωσεν κατὰ τῆς Ἀκροπόλεως.

ΠΡΩΨΟΣ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τὰ προτερήματα πολλῶν ἀνδρῶν, διασήμων κατόπιν καταστάτων, ἐξεδηλώθησαν πολλάκις ἀπὸ νεαρῶτάτης ἡλικίας, ὥστε παῖδες ἔτι ὄντες διεκρίνοντο τῶν δημῶν των, ὡς ἀργότερον ἀνδρωθέντες ὑπερεῖχον τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων. Παρὰ τοῖς μελοποιῶσι ἰδιαιτάτα καὶ τοῖς μουσουργοῖς δὲν σπανίζουσι τὰ παραδείγματα τοιαύτης προφουο ἀναπτύξεως, ἥτις φαίνεται ὑπερπηδῶσα τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἐπταέτης ἢ οκταέτης ὁ Ἰωάννης ἄριστος μουσουργός, ὁ δὲ Λεσουέρ (Lesueur) καὶ ὁ Λούλλι (Lulli) ἐμελοποιῶν παῖδες ἔτι ὄντες. Τὸ λαμπρότατον ὅμως τῶν τοιούτων παραδειγμάτων εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ τοῦ Μότσαρτ (Mozart), οὗ ὁ ὄργανισμὸς ἤτις τὸ ἔκτακτον καὶ ἀκατάληπτον. Ἐτι τετραέτης, ἦν οὗτος ἔξοχος μουσουργός, καὶ διήγειρε γενικὸν θαυμασμὸν ἀνὰ τὰς πρωτίστας τῶν ἡγεμονικῶν αὐλῶν τῆς Εὐ-

ρώπης, ἀνὰ τὰς ὁποίας περιῆγεν αὐτὸν ὁ πατήρ, ἐπιδεικνύων ὡς τι ἔκτακτον φαινόμενον. Γεγονός τι μάλιστα ἐπισυμβάν τότε καταδείκνυσι τίνι τρόπῳ κρίνει τὸ δημόσιον τὰ πράγματα, διδάσκον συγχρόνως καὶ ὁποῖαν σημασίαν δέον νὰ παρέχῃ τις εἰς τὰς κρίσεις του ταύτας. Ὁ Μότσαρτ, ἔλθων εἰς Γαλλίαν ὡς ἔξοχον παιδίον, ἀνεστάτωσε τοὺς Παρισίους, πάντες δὲ καὶ λαὸς καὶ αὐτὴ ἐνεθουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ· μετὰ εἴκοσιν ὅμως ἔτη, ὄριμος πλέον ἀνὴρ, ἐπανελθὼν ὡς μέγας μελοποιός, εὖρε καταφρόνησιν καὶ λήθη! Ἄς μὴ παραλίπωμεν νὰ μνημονεύσωμεν μεταξὺ τῶν μουσουργῶν καὶ τὸν Βαπτιστὴν Ραῖζεν (Raisin), μετὰ θαυμαστῆς ἐπιτυχίας παίζοντα διὰ βιολίου εἰς ἡλικίαν τεσσάρων μόλις ἐτῶν, ἀποθανόντα δὲ ἐκ πληγῆς κατενεχθείσης αὐτῷ ὑπὸ συναδέλφου ἐν θεατρικῇ τινι παραστάσει· καὶ τὰ δύο ἐπίσης παιδία, τὰ γνωστότερα ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν οἱ δύο Λαζαρόροι, τὰ ἐκπλήξαντα Νεάπολιν καὶ Λονδίνον κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἅτινα ἐπταετῆ τὴν ἡλικίαν ἀπέθανον διὰ βιαίου θανάτου, κεραυνόπληκτα.

Ὁ προορισμὸς τῶν πλείστων καλλιτεχνῶν, ζωγράφων, γλυπτῶν, ποιητῶν, ἐξεδηλώθη πολλάκις ἐνωρίς λίαν διὰ σημείων, ἅτινα οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ.

Ὁ Γιρλανδᾶγιο (Ghirlandajo) εὗρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰπολύσῃ τῆς σχολῆς αὐτοῦ τὸν Μιχαήλ Ἀγγελον, παιδίον ἔτι, προεσιπῶν· «Δὲν μένει πλέον τίποτε νὰ σε διδάξωμεν!» Ἡ περὶ τὴν γλυπτικὴν ἰδιοφυῖα τοῦ Κανόβα ἀνεκαλύφθη ἐκ τύχης· ὑπηρετῶν οὗτος παρά τινι σακχαροπλάστῃ, ἔπλασέ ποτε, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ κυρίου του, διὰ τὴν τράπεζαν ἰταλοῦ μεγιστᾶνος γλύμισμα ἀπεικονίζον λέοντα, τοσοῦτω φυσικὴν καὶ μεγαλοπρεπείας πλήρη ἔχοντα τὴν ἔκφρασιν, ὥστε μόλις τὸν εἶδον ἅπαντες οἱ συνδαιτυμόνες ἐξέπρηψαν ὁμοθυμῶς ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ· τοῦτο ἐφέλιξε τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ παιδός, ὃν ἐξαγαγόντες ἀπὸ τοῦ σακχαροπλαστείου παρέδωκαν εἰς γλύπτῃν ὅπως διδάξῃ αὐτόν. Ὅμοίως ὁ ἐκ Κορτόνε Πέτρος, ὑπηρετῆς ὢν ἐν μαγειρείῳ, παιδίον ἔτι ἰχογράφει θαυμασίως, διὰ μικρῆς δὲ συνδρομῆς κατέστη ἔξοχος ζωγράφος. Τοιοῦτος ἦν ἐπίσης καὶ ὁ Ἀδριανὸς Βραούδερ (Brauwer), ὃν ὁ φιλόργυρος κύριος του Φραγκῆσκος Ἄλς κατέκλειον εἰς ὑπερῶον, ἵνα τοὺς πίνακας αὐτοῦ πωλεῖ πρὸς ἴδιον ὄφελος καὶ ὡς ἴδια ἔργα. Καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀναφέρεται τοιαύτη καλλιτέχνης ἢ Μαρκίλλα Εὐφροσύνη, θυγάτηρ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἀπολλοδώρου, ὃν ἐθανάτωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Ἀδριανός, ἥτις δεκατριετίς ἀνήγειρε τῷ πατρὶ αὐτῆς τάφον, καὶ διὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ διὰ τὰς γλυφὰς αὐτοῦ θαυμάσιον· αὕτη ἀπέθανεν, εὐθὺς ὡς ἐπλήρωσε τὸ ὑικὸν καθήκον.

Ἐνίοτε παιδία τινὰ διεκρίνοντο διὰ τὸν χαρακτῆρα ἢ τὴν βαθύνοιαν αὐτῶν, ὑπέρτερα ἢ κατὰ

ψεν ὕστερον ὁ Γοίθιος «πλὴν τοῦ Σκιασπῆρου καὶ τοῦ Σπινόζα, οὐδεὶς ἕτερος τῶν θνητῶν ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν διάνοιάν μου αἰσιώτερον ἢ ὁ Λινναῖος».

*II

ΜΟΡΜΟΝΩΝ ΕΘΙΜΑ

Πρὸ μικροῦ ἐξεδόθη ἐν Λονδίῳ αὐτοβιογραφία κυρίας τινὸς Stenhouse, ἣτις διεβίωσεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη παρὰ τοῖς Μορμόνοις μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς, κατέχοντος ἐπίσημον ἐν αὐτοῖς θέσιν. Ἐν τῇ αὐτοβιογραφίᾳ αὐτῇ ἡ εἰρημὴ κυρία Stenhouse διηγεῖται πρὸς πολλοὺς ἄλλους περὶ τῶν παρὰ Μορμόνοις ἰσχυρότων ἐθίμων καὶ τὰ περιέργα ταῦτα. Ἡ κυρία Stenhouse εἶχε γεννηθῆ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀνατραφῆ ἵνα γείνη παιδαγωγός, ὡς τοιαύτη δὲ καὶ διέμεινεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τινι οἰκογενεῖᾳ. Ἐπανελθοῦσα ποτὲ κατὰ τὰς ἐορτὰς εἰς τὴν οἰκογενεῖάν της, ἐνόησεν ἐκπληκτος, ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῆς ἠσπάσθησαν τὴν μορμονικὴν θρησκείαν, εἰς ἣν μετ' οὐ πολὺ προσηλυτίσθη καὶ αὐτῇ, κατηχηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μορμόνου ἱερέως Stenhouse, ὃν κατόπιν καὶ ἐνυμφεύθη. Ὀλίγον μετὰ τὸν γάμον ὁ σύζυγος αὐτῆς ἀπεστάλη ἐπὶ σκοπῷ προσηλυτισμοῦ εἰς Ἰταλίαν, ἀλλ' ἡ ἀποστολὴ αὐτῇ ἀπέτυχε καθ' ὁλοκληρίαν, διότι οὐδεὶς Ἰταλὸς ἐδείχθη πρόθυμος νὰ ἀσπασθῇ τὸ νέον θρήσκειμα. Μετὰ φρενὸν καὶ πλήρη κινδύνων πλοῦν διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἐπὶ μορμονικοῦ πλοίου, καθ' ὃν ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα αὐτῇ τε, ὁ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα της, κατέπλευσαν τέλος εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ἡ κυρία Stenhouse ἦτο λίαν βεβήυμος, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐκφράσῃ τὴν καταθλίβουσαν αὐτὴν δυσθυμίαν ἠδύνατο, διότι, κατὰ τὰ παρὰ Μορμόνοις ἰσχυόντα, αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἔχωσιν ἰδίαν ἰδέαν καὶ αἰσθήματα, καὶ ἐν γένει νὰ φρονῶσιν ἄλλα παρ' ὅσα ὁ ἀνὴρ διδάσκει αὐτάς. Μετὰ μακροτάτην καὶ κοπιωδεστάτην ὁδοπορίαν δι' εὐρυτάτης πεδιάδος, ἣν διήνυσαν ἄλλοτε μὲν πεζοί, ἄλλοτε δ' ἐφ' ἀμάξης, ἔφθασε τέλος ἡ οἰκογένεια εἰς τὸ μορμονικὸν ἔδαφος, ταχέως δ' ἐπέστη ὅτι ἡ ἐν αὐτῷ κατοικία οὐδαμῶς ἦτο ὅσον ἐφραζόζοντο εὐχάριστος. Μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι στενοχωρὸν τι καὶ ἀφιλόξενον οἶκημα, παντελὲς δ' ὑπῆρχεν ἑλλειψίς καὶ τῶν κοινοτέρων πραγμάτων, ἅτινα καθιστῶσιν ἄνετον τὸν βίον, ἡ δὲ κυρία Stenhouse βεβαιῶσι ὅτι εἶνε ἐντελῶς πεπεισμένη ὅτι πολλὰ τῶν γυναικῶν ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτῶν νὰ λάβωσι καὶ ἄλλας γυναῖκας, ὅπως βοηθῶνται ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ οἰκιακά των καθήκοντα. Ἐν ἀρχῇ ἡ οἰκογένεια Stenhouse εὐρέθη ἐν ἀπορίᾳ τίνι τρόπῳ νὰ πορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ὅπως δὲ συντελέσῃ εἰς τὴν συντήρησιν τῆς οἰκογενεῖας καὶ ἡ κυρία Stenhouse καθήρτισε κατὰστημά τι, ἐν ᾧ ἐπώλει εἶδη τοῦ καλλοπισμοῦ, οὕτω δὲ ἤλθεν εἰς στενὴν συνάφειαν πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν

Μορμόνων, πολλῶν τῶν ὁποίων εἴλκυσε μετὰ μικρὸν τὴν ἐμπιστοσύνην. Ἐπὶ πέντε ἔτη ὁ Stenhouse ἀντέστη εἰς πάσας τὰς γενομένας αὐτῷ παραστάσεις νὰ λάβῃ καὶ δευτέραν γυναῖκα, καὶ τοι παρὰ τῶν ἱερωμένων μάλιστα τῆς αἰρέσεως ταύτης ἀπαιτεῖται, ὅπως ἔχωσι τρεῖς ποῦλάχιστον γυναῖκας, διότι πᾶσα ἐκ τούτων παρέκθασις θεωρεῖται ὡς ἀπάθουσα ὅλως εἰς τὰς ἐντολάς τῆς θρησκείας. Τέλος ὅμως ἐνέδωκεν, ἐννοήσας ὅτι καθήκον αὐτοῦ ἦτο νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας, καὶ αὐτῇ δὲ ἡ σύζυγός του, ὅσον ὀδυνηρὰ καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀπόφασις αὐτῆ τοῦ ἀνδρός της, κατεπίσθη νὰ συναίνεσῃ ὅπως ὁ σύζυγός της ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀβραάμ. καὶ τῶν ἄλλων τῆς παλαιᾶς Γραφῆς ἡρώων, οὓς οἱ Μορμόνοι ὡς πρότυπα τελειότητος προθυμοῦνται ἐν πᾶσι νὰ μιμοῦνται. Οἱ Μορμόνοι ἀναφέρουσι κατὰ προτίμησιν ἐκεῖνα τῆς Γραφῆς τὰ χωρία, ἐν οἷς ὁ Κύριος διατάσσει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ νὰ λαμβάνωσι πολλὰς γυναῖκας ὅπως πληθύνεται τὸ γένος τοῦ Ἰσραὴλ, ἐν πάσῃ δὲ περιστάσει ἔχουσι διὰ στόματος τὴν διαγωγὴν τῆς Σάρρας ἀπέναντι τῆς Ἀγαρ καὶ τοῦ Ἀβραάμ. Ἐχουσι δὲ πάντοτε πρὸς τοὺς ἀλλοθρήσκους, οὓς ἀποκαλοῦσιν αἰρετικούς, πρόχειρον διαιολόγησιν τῆς πολυγαμίας, ὅτι τοὺς κατόπιν γάμους συνάπτουσι μόνον τῇ συναίνεσει τῆς πρώτης γυναικός. Περὶ τούτου ἡ κυρία Stenhouse γράφει τὰ ἐξῆς: «Εἶνε καθαρὰ ἀνοησία τὸ νὰ ἰσχυρίζεται τις ὅτι δύναται ἡ γυνὴ νὰ ἀρνηθῇ τὴν συναίνεσίν της, καὶ ἐμπαιγμὸς ἐκ μέρους τῶν ἀνδρῶν, ὅταν ζητῶσι τὴν συναίνεσιν ταύτην» διότι γνωρίζουσι καλῶς ὅτι οὐδέποτε θὰ τολμήσῃ γυνὴ τις νὰ ἀντιστῇ εἰς τοιαύτην αὐτῶν αἴτησιν. Πάντες ἐννοοῦσι κάλλιστα ὅτι ἡ αἴτησις τῆς συναίνεσεως εἶνε καθαρὰ χλευσὴ. Οὐδεὶς γάμος συνάπτεται ἄνευ ἐπινεύσεως τοῦ προφήτου, ἀπαξ δὲ ταύτης ἀπαγγελθείσης, ἡ ἀρνησις τῆς πρώτης γυναικός, τῶν γονέων ἢ καὶ αὐτῆς τῆς νεάνιδος, ἣν ζητεῖ νὰ νυμφευθῇ ὁ ἀνὴρ, οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύον». Ἐκ τῶν ἀνδρῶν οἱ ἔχοντες τὰ μέσα συντηροῦσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν εἰς διαφόρους οἰκίας, τούτου δ' ἕνεκα δὲν ἔχουσι μόνιμον οἰκογενειακὴν ἐστίαν, ἀλλὰ μόνον οἰκήματα διανυκτερεύσεως· ἄλλοι διατηροῦσι τὰς γυναῖκας αὐτῶν ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν στέγην, καὶ ἄλλοι διαίρουσι τὴν οἰκίαν χάριν τῶν γυναικῶν εἰς χωρίσματα. Ἐὰν γυνὴ τις γηράσῃ καὶ γνωρίζῃ καλῶς τὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ οἴκου, τοιαῦται δ' εἰσι μάλιστα αἱ εἰς τὰς ἐξοχὰς κατοικοῦσαι, δύναται κάλλιστα νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν οἴκου τινός, ἢ, ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παιδία ἀνεπτυγμένα, νὰ ἐπιστατήσῃ ἀξιόλογα εἰς τὴν καλλιεργεῖαν κτήματός τινος. Τότε δὲ προμηθεύει εἰς τὰς νεωτέρας, τὰς εἰς τὰς πόλεις ζώσας γυναῖκας, βούτυρον, τυρὸν, λαχανικὰ κτλ. Οὔτε δὲ τὰ διαζύγια εἶνε δύσκολα παρὰ τοῖς Μορμόνοις· ἀντὶ